

**Kohtuasi C-549/23**

**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1**

**Saabumise kuupäev:**

29. august 2023

**Eelotsusetaotluse esitanud kohus:**

College van Beroep voor het bedrijfsleven (apellatsioonistme halduskohus majandusküsimustes, Madalmaad)

**Eelotsusetaotluse kuupäev:**

29. august 2023

**Apellandid:**

American Express Europe SA

American Express Carte France SA

Visa Europe Ltd

MasterCard Europe SA

Autoriteit Consument en Markt

Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV

**Põhikohtuasja ese**

Eelotsusetaotlus on esitatud kohtuasjas, mis puudutab kaubamärgi kooskasutuse partnerile makstavaid tasusid olukorras, kus kaubamärgi kooskasutuse partneri osalusel on krediitkaart väljastatud kolme osapoolega maksekaardisüsteemi raames. Autoriteit Consument en Markt (Madalmaade tarbija- ja turukaitseamet) on seisukohal, et kõnealused tasud ületasid määruses 2015/751 vahendustasudele kehtestatud piirmäära.

## Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Käesolevas ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotluses esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus küsimused selle kohta, millised on tagajärjed, kui määruse 2015/751 kohaldamisel võrdsustada kaubamärgi kooskasutuse partneriga laiendatud kolme osapoolega maksekaardisüsteem nelja osapoolega maksekaardisüsteemiga. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on nimelt kahtlusi, kuidas tõlgendada kõnealuse määruse artikleid 4 ja 5, milles esinevad mõisted „netohüvitis“ ja „vahendustasu“, mis eeldavad väljastajale tehtavaid makseid, samal ajal kui kolme osapoolega maksekaardisüsteemis väljastaja puudub.

## Eelotsuse küsimused

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määruse (EL) 2015/751 kaardipõhiste maksetehingute vahendustasude kohta artikli 2 punkti 11 tuleb selle määruse materiaalõigusnormide kohaldamisel tõlgendada nii, et netohüvitise hulka arvatakse nende maksete, tagasimaksete ja soodustuste netosumma, mida kaubamärgi kooskasutuse partner on saanud kolme osapoolega maksekaardisüsteemilt seoses kaardipõhiste maksetehingute või nendega seotud toimingutega, ja seda ka juhul, kui kaubamärgi kooskasutuse partner ise ei ole väljastaja?
2. Kas määruse 2015/751 artiklit 4 koostoimes artikli 2 punkti 10 teise lausega tuleb tõlgendada nii, et netohüvitis kuulub vahetult artikli 4 kohaldamisalasse?
3. Kas määruse 2015/751 artiklit 5 tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab ka tasu, sealhulgas netohüvitist, mida kaubamärgi kooskasutuse partner on saanud maksekaardisüsteemilt, kui see kaubamärgi kooskasutuse partner ei ole väljastaja?
- 4a. Kas määruse 2015/751 artiklit 5 tuleb tõlgendada nii, et tasul, sealhulgas netohüvitisel, mida kaubamärgi kooskasutuse partner on saanud seoses maksetehingute või nendega seotud toimingutega, on vahendustasuga sarnane eesmärk, kui see tasu on ette nähtud maksekaardisüsteemi toimingute laiendamiseks?
- 4b. Kas määruse 2015/751 artiklit 5 tuleb tõlgendada nii, et tasul, sealhulgas netohüvitisel, mida kaubamärgi kooskasutuse partner on saanud seoses maksetehingute või nendega seotud toimingutega, on vahendustasuga sarnane mõju, kui see tasu toob kaasa maksekaardisüsteemi toimingute laiendamise?
- 4c. Juhul kui nendele küsimustele vastatakse eitavalt, tekib järgmine küsimus: milliste kriteeriumide ja/või tegurite alusel tuleb hinnata, kas tasul, sealhulgas netohüvitisel, mida kaubamärgi kooskasutuse partner on saanud seoses maksetehingute või nendega seotud toimingutega, on vahendustasuga sarnane eesmärk või mõju?

5. Kas määruse 2015/751 artiklit 5 tuleb tõlgendada nii, et määruse artikli 4 kohaldamisel käsitatakse tasu vahendustasu osana juba siis, kui sellel on vahendustasuga sarnane eesmärk?

6. Kas määruse 2015/751 artikli 2 punkti 11 tuleb tõlgendada nii, et kaupmehe tasu, mida kaubamärgi kooskasutuse partner on maksnud kolme osapoolega maksekaardisüsteemile, võib maha arvata maksetest, tagasimaksetest ja soodustustest, mida kaubamärgi kooskasutuse partner on saanud maksekaardisüsteemilt seoses kaardipõhiste maksetehingute või nendega seotud toimingutega?

7a. Kas määruse 2015/751 artikli 2 punkti 11 tuleb tõlgendada nii, et kogusummast, mida kaubamärgi kooskasutuse partner on saanud maksekaardisüsteemilt, võib maha arvata nii kaubamärgi kooskasutuse partneri rahalise tasu kui ka kaubamärgi kooskasutuse partneri osutatava teenuse kulu või selle majandusliku väärtuse?

7b. Juhul kui eelmisele küsimusele vastatakse jaatavalt: milliste kriteeriumide alusel tuleb kõnealune väärtus kindlaks määrata?

### **Viidatud liidu õigusnormid**

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus (EL) 2015/751 kaardipõhiste maksetehingute vahendustasude kohta, artiklid 2, 4 ja 5

### **Asjaolude ja põhikohtuasja lühikokkuvõte**

- 1 American Express Europe ja American Express Carte France (edaspidi koos „Amex“) käitavad kolme osapoolega maksekaardisüsteemi määruse 2015/751 artikli 2 punkti 18 tähenduses. Visa ja MasterCard käitavad nelja osapoolega maksekaardisüsteemi määruse 2015/751 artikli 2 punkti 17 tähenduses.
- 2 Nelja osapoolega maksekaardisüsteemi puhul toimuvad maksetehingud väljastaja (kaardi valdaja poolel) ja vastuvõtja (makse saaja poolel) vahendusel. Vastuvõtja maksab seejuures väljastajale tehingu töötlemise eest tasu, nimelt vahendustasu. Netohüvitis määruse 2015/751 artikli 2 punkti 11 tähenduses kuulub vahendustasu hulka.
- 3 Kolme osapoolega maksekaardisüsteemis väljastab maksekaardisüsteem maksekaardi ja töötleb kaardiga tehtud makseid ise, mis tähendab, et sellises maksekaardisüsteemis (nähtav) vahendustasu puudub. Määrus 2015/751 näeb ette vahendustasude piirmäära ja seetõttu ei saa seda kolme osapoolega maksekaardisüsteemide suhtes põhimõtteliselt kohaldada. Määruse 2015/751 artikli 1 lõige 5 tunnistab aga määruse sellise maksekaardisüsteemi suhtes kohaldatavaks, kui see annab maksekaardi välja kaubamärgi kooskasutuse partneri osalusel.

- 4 Amex alustas 2010. aastal koostööd kaubamärgi kooskasutuse partneriks oleva Koninklijke Luchtvaart Maatschappijga (edaspidi „KLM“), et väljastada tarbijatele krediitkaarte kaubamärgi kooskasutuse partneri osalusel. Amex maksis KLMile selle eest peale „Signing“-boonuse ka muid tasusid.
- 5 Kõnealuse koostöö raames antakse klientidele juurdepääs KLMi lojaalsusprogrammile, mis võimaldab neil koguda KLMiga lendamise eest „miile“. Neid „miile“ saab seejärel lunastada KLMi lendude või muude teenuste kasutamiseks. Peale selle leppisid KLM ja Amex kokku, et Amexi kaardi valdajad võivad koguda „miile“ vahetult lojaalsusprogrammi raames. Selleks ostab Amex KLMilt „miile“ ja kannab need krediitkaardi kasutamise alusel üle kaardi valdajatele.
- 6 KLM kuulutas 2018. aastal välja kaubamärgi kooskasutuse partneriga tehtava koostöö uue hanke ning valis eri maksekaardisüsteemide, sealhulgas Visa ja MasterCardi hulgast partneriks jällegi Amexi. Uue koostöö raames maksis Amex KLMile taas „Signing“-boonust ja muid tasusid.
- 7 Autoriteit Consument en Markt (tarbija- ja turukaitseamet) asus 2017. aasta mais uurima Amexi ja KLMi koostööd. 6. märtsil 2019 tegi Autoriteit Consument en Markt sunniraha hoiatusel ettekirjutuse, et Amex maksaks kaubamärgi kooskasutuse partneriga praegu ja edaspidi tehtava koostöö raames KLMile tasu, mis ei ületa 0,3% tehingu väärtusest maksetehingu kohta vastavalt määruse 2015/751 artiklile 4 koostoimes artikliga 5.
- 8 Amex ja KLM esitasid Autoriteit Consument en Marktile ettekirjutuse peale vaide. Nad märkisid, et oma koostöö raames järgivad nad 0,3% nõuet muu hulgas sellega, et makstud tasudest arvab Amex maha ostetud „miilide“ väärtuse.
- 9 Autoriteit Consument en Markt jättis 22. jaanuari 2020. aasta otsusega Amexi ja KLMi vaided põhjendamatu tõttu rahuldamata ja määras seejärel 21. detsembri 2020. aasta otsusega sunniraha.
- 10 KLM ja Amex esitasid viimati nimetatud otsuse peale kaebuse Rechtbank Rotterdamile (Rotterdami esimese astme kohus, Madalmaad). Rechtbank rahuldab Amexi ja KLMi kaebused, tühistas Autoriteit Consument en Markti 22. jaanuari 2020. aasta ja 21. detsembri 2020. aasta otsused ning kohustas Autoriteit Consument en Markti tegema uue otsuse. Rechtbank Rotterdam (Rotterdami esimese astme kohus) märkis, et Autoriteit Consument en Markt ei ole piisavalt põhjendanud oma seisukohta, et kõiki Amexi poolt KLMile makstud tasusid tuleks pidada kaudseteks vahendustasudeks, kuna ta ei ole tõendanud, et nendel tasudel on vahendustasuga sarnane eesmärk või mõju. Seetõttu ei saa Rechtbank tuvastada, et Amex on rikkunud määruse 2015/751 artiklit 4 koostoimes artikliga 5.
- 11 Nii Autoriteit Consument en Markt kui ka KLM ja Amex esitasid apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule. Visa ja MasterCard, kes osalesid esimese astme kohtu menetluses, esitasid samuti apellatsioonkaebuse.

## **Põhikohtuasja poolte peamised väited**

### ***Määruse 2015/751 artikli 4 tõlgendamine***

- 12 Amex väidab, et samamoodi nagu nelja osapoolega maksekaardisüsteemis leidub tasusid, mis ei ole määrusega 2015/751 reguleeritud, leidub määrusega reguleerimata tasusid ka kolme osapoolega maksekaardisüsteemis. Nii määruse 2015/751 sõnastuse kui ka eesmärgi kohaselt on määrusega hõlmatud ainult maksekaardi väljastajale makstavad tasud, mis kolme osapoolega maksekaardisüsteemis puuduvad.
- 13 Autoriteit Consument en Markt väidab, et tasud, mida KLM Amexilt saab, tuleb lugeda netohüvitiseks määruse 2015/751 artikli 2 punkti 11 tähenduses ja järelikult arvatakse need vahendustasu hulka. Tema hinnangul ei pea väljastaja – kes kaubamärgi kooskasutuse partneriga laiendatud kolme osapoolega maksekaardisüsteemis puudub – saama makseid, et tasu saaks pidada vahendustasuks ja eelkõige netohüvitiseks. Kõnealuse vahendustasu piirmäär on sätestatud määruse 2015/751 artiklis 4 ja asjaomane netohüvitis kuulub seega vahetult selle sätte kohaldamisalasse. MasterCard nõustub selle seisukohaga.

### ***Määruse 2015/751 artikli 5 tõlgendamine***

- 14 Amex leiab, et määruse 2015/751 artikli 5 sõnastusega on vastuolus pidada kaubamärgi kooskasutuse partnerile, kes ei ole väljastaja, makstavaid tasusid vahendustasuks. Seetõttu ei ole vaja uurida, kas tasudel on vahendustasuga sarnane eesmärk või mõju.
- 15 Autoriteit Consument en Markt, MasterCard ja Visa väidavad seevastu, et liidu seadusandja eeldas määruse 2015/751 vastuvõtmisel, et kolme osapoolega maksekaardisüsteemis kaubamärgi kooskasutuse partnerile makstav tasu võib põhjustada samasugust turutõrget nagu vahendustasu nelja osapoolega maksekaardisüsteemis.
- 16 Autoriteit Consument en Markt leiab, et tasu mõju on maksekaardisüsteemi ja kaubamärgi kooskasutuse partneri vahelistes suhetes oluline. Tasud on samaväärsed, kui need võivad veenda kolmandat isikut tegema maksekaardisüsteemiga koostööd, sõltumata sellest, kas see mõju oli kavandatud.

### ***Mõiste „netohüvitis“ tõlgendamine***

- 17 Amex ja KLM väidavad, et Amexilt KLMile makstava netohüvitise arvutamisel tuleks tasudest maha arvata kaupmehe tasu, mida maksab KLM Amexile krediitkaarditehingute vastuvõtmise eest. Seejuures võiks arvesse võtta ka Amexi ostetud „miile“, mille tulemusel ei oleks 0,3% piirmäär määruse 2015/751 artikli 4 tähenduses ületatud.

- 18 Autoriteit Consument en Markt on seisukohal, et kaupmehe tasu, mida maksab KLM Amexile krediitkaarditehingute vastuvõtmise eest, ei saa maha arvata, sest see makse on tehtud õigussuhte raames, mis ei ole seotud maksekaardi ühise väljaandmisega. „Miilide“ kohta leiab ta, et nende väärtus on üle hinnatud, kuna kõiki miile ei lunastata 100% ulatuses ja see võib viia vahendustasu piirmäärast kõrvalehoidmiseni.

### **Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte**

- 19 Kaubamärgi kooskasutuse partneriga laiendatud kolme osapoolega maksekaardisüsteemi võrdsustamine nelja osapoolega maksekaardisüsteemiga on lisatud määrusesse 2015/751 õigusloomeprotsessi hilises etapis, millest tulenevalt on selle määruse sõnastus kohandatud nelja osapoolega maksekaardisüsteemidele, milles on olemas väljastaja. Euroopa Kohus sedastas juba 7. veebruari 2018. aasta otsuses American Express (C-304/16, EU:C:2018:66), et määruse 2015/751 artikli 1 lõike 5 kohaldamisel ei ole nõutav, et kaubamärgi kooskasutuse partner tegutseks väljastajana määruse artikli 2 punkti 2 tähenduses, selleks et asjaomast kolme osapoolega maksekaardisüsteemi saaks pidada nelja osapoolega maksekaardisüsteemiks.
- 20 Vastupidi esimese astme kohtule leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kõnealuse võrdsustamise tagajärgi arvestades ei ole määruse 2015/751 artiklite 4 ja 5 tõlgendamine sedavõrd ilmselge, et ei jääks ruumi põhjendatud kahtlusteks. Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub selgitada mitut punkti, et hinnata, kas tasud, mille on Amex maksnud kaubamärgi kooskasutuse partnerile KLM krediitkaardi väljastamisel koos kaubamärgi kooskasutuse partneriga, rikuvad määrust 2015/751.

### ***Määruse 2015/751 artikli 4 tõlgendamine***

#### ***Esimene küsimus***

- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei ole selge, kas maksed, mida KLM Amexilt saab, kujutavad endast netohüvitist artikli 2 punkti 11 tähenduses, kuna selle mõiste määratlus eeldab, et makseid saab väljastaja, kes kolme osapoolega maksekaardisüsteemis puudub.
- 22 Euroopa Kohus on kohtuotsuse C-304/16 punktides 70 ja 71 juba märkinud, et ei saa välistada, et teatavat liiki tasu või soodustust saab pidada kaudseks vahendustasuks, isegi kui kaubamärgi kooskasutuse partner väljastajana ei tegutse. Kuna määruse 2015/751 artikli 2 punkti 10 kohaselt arvatakse netohüvitise vahendustasu hulka, tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas ka netohüvitise puhul eeldatakse, et maksed saab väljastaja.

*Teine küsimus*

- 23 Kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus küsimuse, kas vahendustasu hulka arvatava netohüvitise suhtes on määruse 2015/751 artiklis 4 sätestatud asjaomane piirmäär vahetult kohaldatav. Sellisel juhul ei oleks nimelt vaja uurida, kas – nagu on märgitud määruse 2015/751 artiklis 5 – netohüvitisel on vahendustasuga sarnane eesmärk või mõju.

*Määruse 2015/751 artikli 5 tõlgendamine**Kolmas küsimus*

- 24 Määruse (EL) 2015/751 artiklis 5 on sätestatud väljastajale makstavatest tasudest kõrvalehoidmise keeld. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekib taas küsimus, kas kolme osapoolega maksekaardisüsteemi puhul võib kohtuotsuse C-304/16 punkte 70 ja 71 arvestades asuda seisukohale, et kõrvalehoidmise keelu kohaldamiseks ei pea tasude saaja tegutsema väljastajana.

*Neljanda küsimuse alaküsimused a–c*

- 25 Kui kolmandale küsimusele vastatakse jaatavalt, ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohus määruse 2015/751 sõnastuse põhjal kindlalt järeldada, millal on kolme osapoolega kaardimaksüsteemis kaubamärgi kooskasutuse partnerile makstavatel tasudel vahendustasudega sarnane „eesmärk või [sarnane] mõju“ määruse artikli 5 tähenduses.
- 26 Määruse 2015/751 ettevalmistavatele materjalidele ja kohtujurist Campos Sánchez-Bordona ettepanekule kohtuasjas American Express (C-304/16, EU:C:2017:524, eelkõige punktid 95, 96 ja 132 ning 44. joonealune märkus) tuginedes järeldab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kolme osapoolega kaardimaksüsteemis võib tasul olla vahendustasuga sarnane mõju või sarnane eesmärk, kui see toob kaasa kaardimaksüsteemi toimingute laiendamise.

*Viies küsimus*

- 27 Lisaks sellele tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas määruse 2015/751 artikli 5 sõnastust „vahendustasuga sarnane eesmärk või mõju“ (eelotsusetaotluse esitanud kohtu kursiiv) arvestades piisab määruse artikli 4 kohaldamisel sellest, et tasul on vahendustasuga sarnane eesmärk. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab nimelt, et arvestades ka määruse 2015/751 eesmärki vähendada tarbijate kulusid seoses kaardipõhiste maksetehingutega, on võimalik teha järeldust, et eelkõige on oluline tasu mõju, selleks et tasu saaks määruse 2015/751 artikli 4 kohaldamisel arvata vahendustasu hulka.
- 28 Mõiste „netohüvitis“ tõlgendamine

*Kuues küsimus*

- 29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb seoses kolme osapoolega kaardimaksesüsteemiga ka selles, kuidas arvutada netosummat – mõiste, mida on kasutatud määruse 2015/751 artikli 2 punktis 11 sisalduva mõiste „netohüvitis“ määratluses.
- 30 Määruse 2015/751 põhjenduses 31 luuakse seos netohüvitise ja määruse artiklist 5 kõrvalehoidmise keelu vahel. Viidatud põhjenduses on eelkõige märgitud, et selleks, et kontrollida, kas tegemist on sätetest kõrvalehoidmisega, tuleks netohüvitise arvutamisel „tasud“, mida väljastaja on maksnud maksekaardisüsteemile, väljastaja saadud „maksete või soodustuste“ kogusummast maha arvata. Järelikult on tegemist kahe tasuvooga, esiteks „maksete ja soodustustega“, mida maksekaardisüsteem maksab väljastajale, ja teiseks „tasudega“, mida väljastaja või kaubamärgi kooskasutuse partner maksab maksekaardisüsteemile.
- 31 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud asjaomase kolme osapoolega kaardimaksesüsteemi kohta, mille puhul nähtav väljastaja puudub, küsimus, kas kaupmehe tasu, mida KLM maksab Amexile krediitkaarditehingute vastuvõtmise eest, kuulub teisena nimetatud tasuvoo alla ja kas seda võib tasudest, mille maksab Amex KLMile vahendustasu arvutamise eest, maha arvata.

*Seitsmenda küsimuse alaküsimused a ja b*

- 32 Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et mõiste „netohüvitis“ määratlusest ja põhjendusest 31 tuleneb, et arvesse võetavad tasud ei ole piiratud üksnes rahaliste tasudega. Seetõttu leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et „miile“, mida Amex KLMilt ostab, võib nende tasude kogusummast, mida ta KLMile maksab ja mis on olulised netohüvitise arvutamisel, maha arvata. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud ka küsimus, kuidas tuleb määrata kõnealuste mitterahaliste tasude väärtus, et hoida ära määruse 2015/751 artiklis 4 sätestatud vahendustasu piirmäärast kõrvalehoidmine.